1. સુધારાવાદી સામાજિક આંદોલન અને ક્રાંતિકારી સામાજિક આંદોલન વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. (March18,19).

- સુધારાવાદી સામાજિક આંદોલન ક્રાંતિકારી સામાજિક આંદોલન સુધારાવાદી સામાજિક આંદોલન સમાજના કોઈ એક પક્ષમાં કે કેટલાક ભાગોમાં જ પરિવર્તન લાવે છે. આમ, તે સમાજના આંશિક પરિવર્તન સાથે જોડાયેલું હોય છે.
- ક્રાંતિકારી સામાજિક આંદોલન સમાજના કોઈ એક ક્ષેત્ર કે ભાગના પરિવર્તન સાથે જોડાયેલું હોતું નથી. તે સમાજના સંપૂર્ણ પરિવર્તન સાથે જોડાયેલું હોય આ આંદોલન વર્તમાન સામાજિક વ્યવસ્થા સામે પડકારરૂપ નથી હોતું, પરંતુ પ્રસ્થાપિત સામાજિક વ્યવસ્થામાં સુધારણા લાવવાનો હેતુ તેના કેન્દ્રસ્થાને હોય છે. આ આંદોલન વર્તમાન સમયમાં પ્રસ્થાપિત સામાજિક મૂલ્યો, રૂઢિઓ, રિવાજો અને વ્યવસ્થાને સંપૂર્ણપણે નકારે છે.
- આ આંદોલનો નૈતિકતા સાથે જોડાયેલાં હોય છે. તેની પાછળ સામાજિક પ્રતિષ્ઠા જોડાયેલી હોય છે. આમ, આ આંદોલનો આદર અને સન્માન સાથે જોડાયેલાં છે.આ આંદોલનોમાં પ્રસ્થાપિત નિયમો અને વ્યવસ્થાનો અસ્વીકારી કરવામાં આવતો હોવાથી આ આંદોલનો સાથે આદર કે સન્માન જોડાયેલાં હોતાં નથી.
- આ પ્રકારનાં આંદોલનોમાં જે સમસ્યા પ્રત્યે સમાજના મોટા ભાગના લોકો ઉદાસીન હોય છે તેવી સમસ્યાઓ પ્રત્યે લોકોનો જનમત જાગ્રત કરી સમસ્યાના સમાધાન માટે લોકમત તૈયાર કરવામાં આવે છે.આ પ્રકારનાં આંદોલનોમાં લોકમત ઊભો કરવામાં આવતો નથી, પરંતુ જબરદસ્તીથી લોકોને પોતાના પક્ષમાં લઈને આ દોલનમાં જોડવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે આ પ્રકારનાં આંદોલનો મધ્યમ વર્ગ દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે. આ આંદોલનમાં મોટા ભાગે એવા લોકો જોડાય છે.
- જે આવી સામાજિક સમસ્યાઓનો ભોગ બન્યા હોય આ પ્રકારનાં આંદોલનો મોટે ભાગે સમાજના નિમ્ન વર્ગમાંથી ઉદભવે છે, કેમ કે સમાજમાં તેમનું શોષણ સૌથી વધુ થતું હોય છે.આ પ્રકારનાં આ પ્રકારનાં આંદોલનોનો મુખ્ય આંદોલનોનો મુખ્ય। ઉદ્દેશ વર્તમાન ઉદ્દેશ સમાજમાં પ્રસ્થાપિત આદર્શ મૂલ્યોની સામાજિક પુનઃસ્થાપના વ્યવસ્થાને નષ્ટ કરી કરવાનો હોય છે.
- તેના સ્થાને નવી આથી આ સામાજિક વ્યવસ્થા આંદોલનો પ્રસ્થાપિત કરવાનો સામાજિક હોય છે. આથી આ પરિવર્તન માટે બહુ આંદોલનો સમાજિક ગંભીર હોતાં નથી. પરિવર્તન માટે ગંભીર હોય છે.આ પ્રકારનાં આંદોલનો શાંત અને અહિંસક હોય છે.આ પ્રકારનાં આંદોલનો ઉગ્ર, અશાંત અને હિંસક હોય છે.